

LUND UNIVERSITY

Långt kvar till cirkulär framtid

Diaz, Adolfo; Corvellec, Hervé

2022

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Diaz, A., & Corvellec, H. (2022, dec. 13). Långt kvar till cirkulär framtid. Dagens ETC.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Klimat & Miljö

⊞

Långt kvar till cirkulär framtid

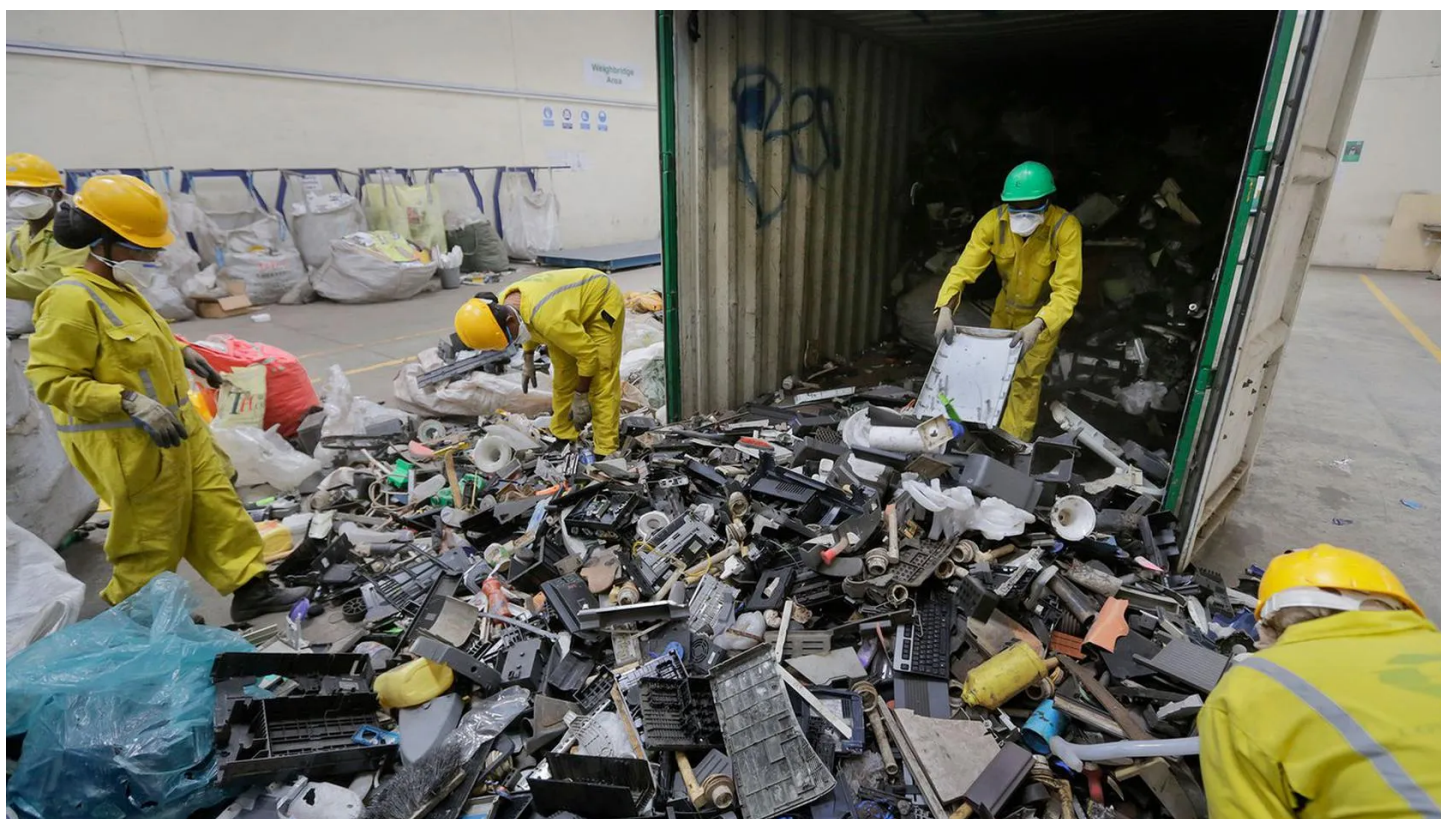

Bild: Ben Curtis/AP

DAGENS ETC. Ungefär hälften av människans klimatavtryck kan kopplas till vårt slit-och-släng-samhälle. En åberopad lösning är en övergång till cirkulär ekonomi – men dit är det långt kvar. Under tiden växer avfallsmängderna, inte minst från elektronikhandeln, som pekas ut som ett särskilt bekymmer.

Adolfo Diaz
Text

[+ Följ skribent](#)

Publicerad idag 12:30

Framtidens ekonomi måste vara cirkulär. Därom är en mängd experter och aktörer, bland dem Världsbanken, EU och FN, överens. Orsaken stavas klimat och miljö. För en hållbar framtid skall måste dagens linjära ekonomi – där naturresurser exploateras, blir till varor och till slut avfall – övergå till en cirkulär, där uttjänta produkter återvinns eller plockas isär för att delarna ska kunna återanvändas istället för att hamna på sophögen.

– Om man i begreppet cirkulär ekonomi lägger en omställning mot radikalt högre resurseffektivitet så är den helt nödvändig som en del av lösningen på de flesta miljöproblem vi har idag. Förlusten av biologisk mångfald är till exempel en konsekvens av vår resurshantering, säger Ann-Charlotte Mellquist, seniorforskare på forskningsinstitutet Rise.

Miljoner ton e-skrot

Men omställningen går trögt, särskilt när det gäller elektronik, idag orsak till den snabbast växande avfallsströmmen i världen. I Sverige är vi hyfsat duktiga på att återvinna sådant avfall, men globalt ser det värre ut. Förra året genererade världen 57,4 miljoner ton så kallat e-skrot, en siffra som växer med ungefär två miljoner ton per år.

Det handlar om mikrovågsugnar, mobiltelefoner, radioapparater, kylskåp, skärmar, trådlösa routrar, datorer – elektronik som så fort den anses uttjänt, förbrukad, otillräcklig eller för tidsandan opassande åker ut med strömsladden före.

Med ned i soporna åker lika många miljoner ton plast, aluminum, stål, guld, silver, platina, koppar, palladium, nickel, bly och kvicksilver.

Halva klimatpåverkan

Konsekvenserna är påtagliga. Enligt Ann-Charlotte Mellquist står hanteringen av material och resurser under hela deras livscykel för ungefär 50 procent av vår totala klimatpåverkan.

En del av problemet kan vi konsumenter lastas för. Även om just svenskar ligger före många andra länder när det kommer till återvinning är det stora mängder e-avfall som aldrig tas om hand. Jämfört med till exempel burkar och pet-flaskor är vi sämre på att lämna tillbaka e-avfall till återvinning.

– Pantta har vi gjort sedan årtionden så det är inte så konstigt. Elektronik är något som man tänker att man ska äga och sen inte bry sig om när tillverkaren lanserar en ny version. Den kraftiga tekniska utvecklingen har också lett till mycket nya produkter på marknaden. Men med tanke på alla värdefulla och sällsynta metaller som används i apparaterna är det otroligt viktigt att vi förlänger livslängden på produkterna, till exempel genom att återanvända och sen återvinna dem, säger hon.

EU har nyligen sjösatt en handlingsplan för den cirkulära ekonomin. Hur viktig pusselbit är det för den cirkulära ekonomins framtid?

– Väldigt viktig, tror jag. Som statement om inte annat, för att pressa på åt det hållet. Och EU:s nya rapporteringsdirektiv om hållbarhet CSRD (som kräver av större och av ett urval

mellanstora och mindre företag att de redovisar sin sociala- och klimatpåverkan och börjar gälla 2024, red:s anm.) kommer att bli ännu viktigare.

Hur agerar Sveriges regering?

– Inte drivande just nu i alla fall. Momssänkningen vid reparationer som infördes av förra regeringen – där elektronik i och för sig inte ingick – är borttagen. Det är en markering åt andra hållet. Men jag tror inte det finns något grundläggande motstånd mot att hantera resurser mer effektivt. De har bara inte förstått sambanden, den starka kopplingen mellan till exempel klimat och resursfrågan.

Trots detta är hon hoppfull inför den omställning som är nödvändig.

– Vi kommer att tvingas till det, men vägen blir gropigare ju längre vi väntar.

De är bäst i klassen på att återvinna elektronik

	Mängd återvunnet e-avfall (ton)	Andel som återvinns (%)
Estland	13 000	76
Norge	99 000	72
Island	5 000	71
Sverige	141 000	70
Österrike	116 000	69

De ger upphov till mest e-avfall

	Mängd e-avfall (ton)	Andel som återvinns (%)
Kina	10 129 000	16
USA	6 918 000	15
Indien	3 230 000	1
Japan	2 569 000	22
Brasilien	2 143 000	0

Mest e-avfall per capita

Europa	16,2 kg
Oceanien	16,1 kg
Nord- och Sydamerika	13,3 kg

Otydlig definition

Samtidigt lyfts det fram ett varningens finger i debatten om den cirkulära ekonomin. Kritiker anser bland annat att begreppet är vagt definierat.

– Otydligheten öppnar för ”cirkulär washing”. När är ekonomin cirkulär? Räcker det med regler om reservdelar? Eller med regler om standardladdare för mobiler?

Det säger Hervé Corvellec, professor i företagsekonomi vid Lunds universitet. Han vänder sig inte mot den cirkulära tanken i sig – utan mot att många producenter verkar anamma begreppet för att sälja mer.

– Man ska ha cirkulära materiella flöden. Det låter bra och ingår i kretsloppstänkandet. Men när man kollar på vad som görs är det oklart var cirkeln finns. Hur omfattande är det cirkulära, hur många gånger kan något cirkuleras, med vilken energi? Vad vi vinner på vissa cirkulära lösningar blir väldigt diffust. Titta på EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi – då ser du tydligt att det används som en tillväxtstrategi. Om målet är att få ekonomin att växa, då har man kommit långt från cirkulära flöden, säger han.

Även återvinningsindustrin får sig en släng av slevan. För det är en sak att samla in e-avfall och en annan att återvinna det.

– Hur vet vi att avfallet efter några led inte hamnar hos folk som sitter på en pall och hackar sönder saker med en liten hammare, och som när de är klara har genererat en massa avfall som landet inte har infrastruktur att ta hand om?

Hur hoppfull är du inför att ekonomin blir optimalt cirkulär?

– Om vi säger att den cirkulära delen av ekonomin – som idag kanske står för 15 procent av ekonomin – växer med många procent varje år parallellt med den linjära som växer med några få så kommer det att ta decennier innan den kommer ifatt.

FAKTA

Adolfo Diaz
Text

+ Följ skribent

Publicerad idag 12:30

Hjälp Dagens ETC att göra journalistik som når ut och förändrar

Det finns ingen annan dagstidning som Dagens ETC. Röd, grön och oberoende. Nu satsar vi på fler och vassare granskningar med hjälp av prenumeranter och crowdfunding.

Media är makt.

Media kan ge liv till berättelserna som förändrar politiken.

Stöd Dagens ETC genom att skänka en peng till insamlingen. Varenda krona går till mer och bättre journalistik och till att sprida den till fler.

Använd swish: 123 401 87 68 eller bankgiro: 817-89 23.

Så här kan du stödja oss

Donera

Ge bort prenumeration